

Kronik

Vesten har selv været med til at skabe Putin

Siden Den Kolde Krigs afslutning har EU og USA ført en katastrofal ruslandpolitik. I Ukraine ser vi nu resultatet

Af Jens Malling

I disse dage, hvor en ny kold krig synes at være i gang, og vestlige medier dæmoniserer Ruslands præsident Vladimir Putin i et væk, kan det være gavnligt at træde et skridt tilbage. I Danmark farer blandt andre hardlinere som Politikens Anders Jerichow og tidligere justitsminister Lene Espersen (K) frem uden at gøre sig klart, hvilke verdenspolitiske begivenheder, der har gjort Putin til den, han er.

Vestlige politikere og nyhedsmedier indrager ikke i tilstrækkelig grad perspektiver fra Ruslands nyere historie. Hvis de gjorde, ville de støde ind i det måske ubehagelige, måske overraskende, at de selv kan siges at have en del af skylden for den triste udvikling i øst.

I konflikten om Ukraine og

dæmoniseringen af Rusland har journalister i EU og USA udvist begrænset interesse for, hvordan Vladimir Putin i sin tid kom til magten. Hvilken type samfund tillader, at en person af Putins kaliber tager over? Den slags spørgsmål går for det meste tabt i overfladiskhed og mediers krav om dagsaktualitet. Spørgsmålet er ellers spændende nok. Men det kan have nogle foruroligende implikationer.

Sagen er den, at da Putin fik overdraget magten af den tidligere præsident Boris Jeltsin ved årsskiftet 1999/2000 fulgte en betingelse med. En betingelse, der antyder, at de demokratiske forhold i Rusland allerede dengang ikke var de bedste: Den nye præsident skulle give Jeltsin immunitet. Var Jeltsin da bange for at blive retsforfulgt? Havde han gjort noget kriminelt? At det rent faktisk er tilfældet, ja værre endnu, at Jeltsins lederskab var en så stor katastrofe for Rusland, at han i sin aftrædelsestale måtte trygle befolkningen om tilgivelse, synes ikke at berettige til den ofte næsegruse beundring for den tidligere præsident, som man stadig støder på blandt mange vestlige kommentatorer.

Jeltsin bombede demokratiet
Fra ruslandskyndige som Peter Reddaway, Dmitrij Glinskij, Stephen F. Cohen og Boris Kagar-

Der var bred opbakning i Vesten til den russiske præsident Jeltsin og hans bombing af det demokratiske valgte parlament tilbage i 1993. Vesten kastede sin uforbeholdne støtte bag aktionen, der var i strid med Ruslands forfatning og endte med at koste flere hundrede mennesker livet. Foto: Stig Stasig/Scanpix

litskij kender vi det apokalyptiske omfang af den tragedie, som Jeltsins præsidentperiode var. Den varede fra 1991 til 1999. Allerede i 1993 gav han ordre til at bombe det genstridige, men demokratiske valgte parlament. Med det irriterende parlament af vejen sikrede Jeltsin sin magtbastion mange år frem og fik ro til at gennemføre den økonomiske politik, som USA og EU var store tilhængere af. I Danmark slog journalister dengang knude på sig selv for at forklare, hvorfor Vesten kastede sin uforbeholdne støtte bag Jeltsin og hans aktion, der var i strid med Ruslands forfatning. Den endte med at koste flere hundrede mennesker livet.

»Jeltsins dekret om at opløse parlamentet er udsprunget af et dybtfølt ønske om at udvide demokratiet i Rusland – ikke at begrænse det,« fortalte Berlingske sine læsere den 5. oktober 1993.

»Det er et demokratisk statskup, han har foretaget. Det lyder selvmodsigende. Men betegnelsen er i dette tilfælde berettiget,« skrev Erling Bjøl i Politiken den 26. september samme år.

Daværende udenrigsminister Niels Helveg Pedersen sagde til BT den 4. oktober 1993, at »Jeltsin er vort håb. Han står som garant for en demokratisk udvikling.«

Udenrigsministeren lod to dage senere i Politiken forstå, at »Jeltsin kan regne med fortsat støtte fra Danmark, selv om han skulle opløse også de lokale parlamenter i den russiske føderation.«

Jeltsin har måske set det som en opfordring, for det var nøjagtig hvad han gjorde få dage senere.

Allerede fra 1993 er det altså ikke længere træffende at kalde Rusland for demokratisk. I stedet strammede Jeltsin grebet om magten og videreførte en drakonisk økonomisk politik, der medførte landets destruktion. Den indebar blandt andet at gennemsnitslevealderen styrteddykkede, at den vidt udbyggede sovjetiske industri blev ødelagt, og at arbejdsløsheden eksploderede. Millioner af russere blev sendt ud i ekstrem fattigdom og hjemløshed.

Men EU og USA var på Jeltsins side. De tilskyndede til udviklingen og hans tiltag, som i vestlige medier på forunderlig vis blev omtalt som »økonomiske reformer«. Hvordan kunne det gå så galt? Hvorfor indgik vestlige ledere denne uheldige alliance med Jeltsin? For at søge svar på de spørgsmål, må vi gå et par år længere tilbage i Ruslands historie, til dengang landet var en del af Sovjetunionen

Gorbatjov ladt i stikken

Den Kolde Krigs nedtrapning i anden halvdel af 1980'erne åbnede enorme muligheder. Med mod, visioner og kæmpe indrømmelser over for modparten i Washington indledte Sovjetunionens generalsekretær Mikhail Gorbatjov denne nødvendige og for hele verden glædelige udvikling. Til vestlige leders måben trak Gorbatjov den Røde Hær tilbage fra Østeuropa. Hans politik løsede op i det forstenede sovjetiske system, hvor en proces mod demokrati og ytringsfrihed var i gang.

Da det kom til stykket, ville regeringsledere i USA og EU dog ikke gengælde Gorbatjovs fremsynede, menneskevenlige og idealistiske udenrigspolitik. Eksempelvis spurgte han derfor forgæves efter de lån, der kunne have været med til at sikre en stabil videreførelse af hans indenrigspolitiske projekter perestrojka (ombygning)

